

nebo zamýšlely vlastního prospěchu a aniž by se dopustily činů v § 176 č. 3. důch. z. tr. aneb způsobem jiným (§ 25 č. 1, §§ 174, 175 č. 1—3) spoluviny neb účastenství přestupku (§ 177 tr. důch. z.).

Dobrovolníci jednorocní.

I. Pojem.

Dobrovolníci jednorocní jsou oni branci, jichž služba presenční na základě zákona branného ze dne 11. dubna 1889 (§§ 24.—30.) trvá pouze jeden rok. Této výhody však požívají jen rakouští neb uherští občané státní, kteří dosáhnuvše 21. rok věku svého k odvodu stavěti se mají, kteří svá studia na škole střední (vyšším gymnasiu, vyšší reálce nebo ústavech těmto na roveň postavených) s dobrým prospěchem dokonali, nebo kteří ústav takový navštěvují a tento 1. říjnem roku odvodního absolvují, nebo kteří nejdéle do 1. března roku odvodního složí zkoušku způsobilosti ku jednorocní službě dobrovolnické. Služba jednorocní zavedena byla nejdříve v Prusku, v Rakousku trvá od roku 1868, kdy vydán byl první zákon branný dne 5. prosince. Službou jednorocní má se zajistiti vojsku, námořnictvu a oběma zeměbranám pro případ války větší počet důstojníků, kadetů, lékařů a úředníků vojenských.

II. Ustanovení zákonná.

Dobrovolníci jednorocní mohou sloužiti buď ve vojště neb při námořnictvu (jako medikové, pharmaceuti, zvěrolékaři, veterináři). Medikové odvedení odslouží si jednu polovici roku ve sboru vojenském, druhou polovici po dosáhnutí doktorátu, jako zástupci lékaře asistenčního v některém vojenském ústavu zdravotním. Pharmaceuti a zvěrolékaři odbyvají jednorocní službu presenční teprve, když byli nabyli diplomu magistra pharmaciae nebo diplomu zvěrolékařského. Konečně mohou býti vzati dobrovolníci jednorocní, odbyli-li 8 nedělní výcvik vojenský, na základě nařízení § 75. předpisů branných I. díl ku jich prosbě a dle potřeby do služby zásobovací, do služby účetní nebo do služby vojenské správy stavební. Do obrany zemské vřadí se jednorocní dobrovolníci při pravidelném odvodu odvedení, kteří po rozvržení kontingentu dle ročníku a pořadí losovního ku zeměbraně připadnou. Ku námořnictvu odvádějí se jako dobrovolníci jednorocní jen osoby, které jsou námořníky z povolání nebo technické strojnictví.

Jednorocní služba presenční odbyvá se pravidelně na vlastní útraty t. j. dobrovolníci musí si opatřovati stravu, oděv a výzbroj (u jízdectva musí si koně dle předpisu vyzbrojeného držeti). Dobrovolník jednorocní má sice nárok na ubytování, nesmí však v kasárnách ubytován býti, má-li svůj vlastní byt. Dobrovolníci jednorocní smějí dále nositi šat ze sukna jemnějšího, a rukavičky. Složí-li dobrovolník jednorocní obnos paušální 174 zl. (u jízdy, dělostřelectva a vozatajstva 212 zl.), jenž zapravovati se musí čtvrtletně napřed sboru, při kterém si dobrovolník službu presenční odbyvá, obdrží celý plat, zaopatření, oděv a výzbroj od eráru vojenského. Nemajetní mohou býti tohoto poplatku sprostěni a na útraty státní sloužiti, vykáží-li se vysvědčením maturitním nebo jiným vysvědčením učebním s vyznamenáním a vysvědčením nemajetnosti úřadem politickým vidovaným (§ 69, odst. 5. předpisů branných díl I.). Branci jednorocní mohou si voliti sbor vojenský, u kterého chtějí sloužiti, nikoli však garnisonu, leč volba musí odpovídati jich fysické způsobilosti. (§ 68 odst. 2 a 3 předpisů branných díl I.)

III. Způsobilost vědecká.

Ku jednorocní službě presenční vyhledává se průkaz jistého stupně vzdělání, který se prokáže:

1. vysvědčením o odbyté škole střední s prospěchem neb o absolvování jiného ústavu školám středním na roveň postaveného (příl. II. a) a II. b) předpisů branných I.);
2. vysvědčením maturitním nebo vysvědčením o zkoušce státní na školách vysokých;
3. vysvědčením o zkoušce kadetní;
4. vysvědčením komise zkušební pro dobrovolníky jednorocní a vysvědčením, jímž se musí vykázati námořníci, medikové, lékárníci a zvěrolékaři dle §§ 74. a 76 předpisů branných I. díl.

Vysvědčení cizozemských ústavů učebních jsou platná pro jednorocní služtu presenční, když se jim dostalo schválení ministra zemské obrany za souhlasu ministerstva války. Mimo to může ministerstvo obrany zemské v souhlase s ministerstvem války povolití jednorocní služtu presenční brancům, kteří zvláště vynikají ve vědě nebo v umění.

IV. Zkouška způsobilosti.

Zkouška způsobilosti pro jednorocní služtu dobrovolnickou odbyvá se pravidelně třetího pondělka v každém měsíci vyjmajíc srpen, u každého vojenského obvodního velitelství, v jehož sídle se nachází škola střední. Kdo chce býti připuštěn ku zkoušce, musí podati žádost nekolikovanou všemi přílohami opatřenou vojenskému velitelství, v jehož obvodu má své stálé bydliště; tato přihláška ku zkoušce musí se státi před odvodem (t. j. před 1. březnem 21. roku věku brancova) jinak pozbude žadatel nároku na tuto výhodu. O bližších nařízeních zkoušky se týkajících viz list nař. pro obranu zemskou č. 39 ze dne 25. září 1894 (str. 220) a § 66 předpisů branných I. díl.

V. Uznání nároku na jednorocní služtu.

Jednorocní služtu presenční povoluje se buď na základě nekolikované přílohami opatřené žádosti nebo na základě přihlášky. Žádost, obsahuje-li průkaz vědecké způsobilosti, může podána býti hned po dokonaném 17. roku a nejdéle do konce února toho roku, ve kterém bránc 21. rok ukončil a k odvodu se dostaviti má. Zamešká-li tuto lhůtu a nemůže-li zameškání to ospravedlniti, pozbude nároku na tuto výhodu, však jen pro tento odvod (§ 25. odst 3.). Žádosti se zadávají ku doplňovacímu velitelství okresnímu. V žádosti má žadatel udati sbor, který si byl zvolil, pak bude-li sloužiti na své útraty, složiv přiměřený obnos paušální, nebo na útraty státní, a konečně má udati dobu, kdy služtu nastoupiti míní. Žádosti budiž přiloženo:

- a) vstupní lístek, vydaný příslušným úřadem politickým;
- b) průkaz vědecké způsobilosti;
- c) při nezletilých svolení otcovo neb poručníkově ověřené nebo potvrzené úřadem politickým;
- d) revers otcem nebo poručníkem vydaný a ověřený, že žadatel bude sloužiti na útraty vlastní, po případě, že zaplatí paušál.

Uchazeči, kteří chtějí sloužiti na útraty státní, musí kromě uvedených průkazů (a) až c)) doložiti žádost ještě průkazy v § 69 odst. 5 předpisů branných díl I. uvedenými. Žádost za povolení služtu jednorocní musí býti podána buď písemně nejdéle do konce února prvního roku odvodního

u příslušného úřadu politického, nebo ústně nejdéle před komisí odvodní a sice před vyšetřením lékařským, při čemž musí žadatel všechny přílohy přinést s sebou. Povolení ku jednorocní službě presenční udílí doplňovací velitelství okresní, po případě admirálita přístavní v Pulji a medikům, lékárníkům a zvěrolékařům vojenské obvodní velitelství; odvod však děje se před komisí odvodní. Nárok na jednorocní službu presenční přiznaný, zůstane zachován po celou dobu povinnosti branné. Branci, kteří jsou posluchači posledního roku školy střední, musí se vykázati vysvědčením o absolvování školy střední a sice nejdéle do konce července nebo do 15. října roku odvodního u příslušného doplňovacího velitelství okresního, které teprve na základě toho jim přikne právo jednorocní služby presenční.

VI. Odvolání.

Byla-li žádost za povolení jednorocní služby presenční zamítnuta, může žadatel proti tomuto rozhodnutí podati odvolání a sice u velitelství, jež žádost zamítlo a kteréž pak odevzdá toto odvolání se zprávou vojenskému velitelství obvodnímu ku vyřízení; o odvolání dalším rozhoduje říšské ministerstvo války (min. zemské obrany).

VII. Nastoupení služby.

Jednorocní služba presenční se nastupuje obyčejně 1. říjnem onoho roku, kdy byl dobrovolník odveden. Branci, kteří listem immatrikulačním prokáží, že na universitě nebo na jiných školách vysokých ve studiích pokračují, mohou pro jednorocní službu presenční zvoliti kterýkoli rok až do 1. října onoho roku, ve kterém dokonají 24. rok věku svého, musí však do 1. září každého roku rokem odvodním počínaje až ku nastoupení služby vysvědčením frekventačním vykazovati, že dále studují. Medikové mohou si odložit první polovici roku služebního ku 1. dubnu onoho roku, kdy dosáhnou 25. rok věku svého, musí však druhou polovici roku služebního nejdéle 1. dubnem jich 28. roku nastoupiti.

VIII. Ztráta nároku na jednorocní službu.

Nároku na výhodu jednorocní služby vojenské pozbývají ti, kteří před nastoupením nebo po nastoupení služby presenční byli potrestáni pro zločin nebo přečin nebo přestupek ze ziskuchtivosti, nebo pro přečin proti mravopoctnosti.

IX. Povinnost služební.

Doba jednorocní služby jest věnována výhradně výcviku vojenskému (§ 25 odst. 9). Není tedy dobrovolníkům jednorocním (ani těm, kteří slouží druhý rok) dovolena návštěva přednášek universitních nebo jiných ústavů vzdělávacích. Dobrovolníci jednorocní zůstanou immatrikulováni, a požívají po dobu prvního roku služby presenční nadací. Pro dobrovolníky službu nastupující platí pro skládání státních zkoušek zvláštní termíny (konec července a konec září) (nař. min. vyuč. a kultu ze dne 12. dubna 1889 č. 46 ř. z.). Dobrovolníci jednorocní, kteří po roce služebním důstojnické zkoušky s prospěchem nesložili, musí konati ještě jeden další rok služby presenční, načež mohou zkoušku opakovati (§ 25 odst. 12). Dobrovolníci, kterým za účelem pokračování ve studiích trvalá dovolená udělena byla, jsou povinni ve případě mobilisace ihned bez předvolání službu nastoupiti.

X. Jmenování důstojníkem v záloze.

Jmenování dobrovolníka zkoušku s dobrým prospěchem odbyvšího důstojníkem nebo hodnostářem neb úředníkem vojenským děje se jen ve případě potřeby, jinak jmenuje se dobrovolník kadetem a přizná se jemu

jisté pořadí, dle kterého pak postupuje ku hodnosti důstojnické resp. ku hodnosti této na roveň postavené. Dobrovolník druhý rok sloužící není povinen skládati zkoušku důstojnickou, má však právo býti účastným theoretického vyučování jednoročních dobrovolníků a může zkoušku opakovati. Po odbytí druhého roku služebního vřadí se dobrovolník nehledě ku výsledku zkoušky do zálohy.

Dohled ku soudům.

Veškera soudní moc vykonává se ve jmenu císařově; rozsudky a nálezy vynášejí se ve jmenu císařově. (Čl. 1. st. z. z. ze dne 21. prosince 1867, č. 144 ř. z.) Právo soudní výsosti záleží v dohledu nad prováděním pravomoci soudní, a vykonává je sám zeměpán orgány soudní správy, jimž přísně bdíti jest nad přesným plněním povinností soudcovských.

I. Soudy civilní.

Soudy I. stolice podlehají dohledu vyšších soudů, a praesidia jejich i vrchní soudy dohledu ministerstva spravedlnosti. Přednostové sborových soudů I. stolice vykonávají právo dozoru nad okresními soudci a úředníky jim podřízenými, kteří z úředního personálu dotčeného soudu sborového se dosazují. Toto právo dozorcí vykonává se v několikerém směru, totiž:

1. nařízenými nadřízených úřadů soudních. Těmto přísluší totiž:

a) shledané vady, tu kde potřeba naléhá, odkliditi, jinde nedostatky takové vrchnímu soudu resp. jeho praesidiu oznámiti;

b) vydávati nařízení závazná pro podřízené soudy;

c) povinností podřízených soudů jest, aby, žádá-li toho představený jim vrchní soud, o všech úředních jednáních zprávu jemu podaly a z nich se zodpovídaly;

d) vrchní soudy a jejich praesidia mají úřední povinnost, aby podřízené soudy, kde toho třeba jest, přiměřenými tresty ku plnění povinností přidržovaly a nad tím bděly, by tyto stále řádně osazeny byly (§§ 90., 91. soud. instr.).

2. Přehlídkami soudů: Soudy I. stolice, v jichž sídle se nalézá vrchní soud, jest ročně, ostatní sborové soudy jakož i okresní soudy, vždy jednou za dvě léta přehlížeti; ve případech nalehavé potřeby mohou přehlídky soudních úřadů I. stolice vrchní soudy, neb jejich praesidia se svolením ministerstva spravedlnosti kdykoli naříditi (§ 93. soud. instr.). Přehlídku tuto vykonává rada vrchním soudem vyslaný nebo přednosta neb i rada sborového soudu I. stolice, jemuž jest spisy soudní prohlédnouti a podací, radní i registraturní protokoly, jakož i výkazy jednacích prozkoumati. Nařízení nesmí vydávati z pravidla žádných, leč tam, kde zřejmé protizákonné řízení bezodkladné nápravy žádá. O výsledcích svého šetření jest mu zpraviti praesidium vrchního zemského soudu (§ 95. soud. instr.).

3. Výkazy jednacích: Soudy I. stolice mají vrchnímu soudu počátkem každého roku a nejdéle do 31. ledna o všech jednáních v záležitostech občanskoprávních během minulého právě roku předsevzatých hlavní výkaz jednacích předložiti, jakož i zvláštní výkazy o jednotlivých koncem roku nedokončených projednáních pozůstalostí, konkursech, sčítováních a sporech (§ 98. soud. instr.). Hlavní výkazy mají především obsahovati: počet inrotulovaných sporů, zřízených poručenství, opatrovnictví, sporů o rozvod, rozloučení a neplatnost manželství, sporů ve věcech knihovních (§ 99. soud. instr.). Zvláštní výkazy jednacích